

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 520, za pol leta K 260, za četrt leta K 130. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja.

Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Obvestilo strokovnim organizacijam.

V nedeljo se je vršila seja Zveze delavskih društev v Ljubljani. Ker so nastale povsem nove politične razmere in je promet z zunanjimi organizacijami in centralami ustavljen, zlasti denarne pošiljave, so sklenili zaupniki organizacij, v varstvo naših strokovnih organizacij sledeče:

1. Zveza sklene čimprej delegirati k centralam strokovnih organizacij tri ali štiri zastopnike, da se dogovore o nadaljni obliki strokovnih organizacij, oziroma o razmerju, ki naj obstoji v novih državnih oblikah.

2. Dokler se sedanje razmere ne uredijo, se priporoča vsem podružnicam, da pošiljajo društveni denar v Ljubljano na naslov s. Hlebš Ivana, Ljubljana, Rožna ulica 3. in sicer vsak mesec do 15. dne, obračune pa mesečno ali četrtletno, kakor je običajno. S. Hlebš bo nalagal denar podružnic v Splošnem kreditnem društvu na naslove dotičnih podružnic. Imetje ostane last podružnic.

3. Rudarske in železničarske podružnice naj se obrnejo glede obračunavanja na svoja tajništva.

4. Najbrže za božične praznike ali okolo novega leta skliče Zveza konferenco, če ne že prej, na kateri poročajo delegati o posvetovanju s centralami. Konferenca bo ob tej priliki tudi sklepala o nadaljni obliki naših strokovnih organizacij.

5. Vse organizacije, ki obstoje, ali se osnujejo v tem času, naj obdrže sedaj veljavne prispevke in uvedene podopore.

6. Zveza naprosi centrale, da podpišejo za ta čas vse podružnice s potrebnimi tiskovinami.

7. Zveza imenuje v pomoč s. Hlebšu še dva sodruga.

8. Vse funkcionarje prosimo, da skličejo sestanke članov ter zadevo primerno pojasnijo, da ne bodo člani v skrbeh.

V. Zore s. r.

I. Milnar s. r.

Na podružnice in vplačevalnice rudarjev v Jugoslaviji.

Strašna vojna je končala v veliki zmedenosti in vse je prišlo tudi v rudnikih do nereda. Nam pripada kolikortoliko naloga, da pomagamo zgraditi zopet red in pripomagamo, da nastanejo zopet redne razmere v blagor vsega ljudstva. Želja rudarjev, da se razveljavi vojnodajaveni zakon ter da postanejo prosti vojaštva in smejo se prosto gibati in potovati, se je vresničila. Razmere so pa sedaj take, da nikakor ni priporočljivo, da rudarji zapustijo delo, ker če se dobava premoga še bolj zniža, kakor je sedaj produkcija padla, potem nas čakajo za preživljanje hudi časi. Ogrska Narodna vlada v Budimpešti je prosila našo Narodno vlado v Ljubljani za oddajo trboveljskega premoga ter je pripravljena za kompenzacije, to je da nam odstopi za premog živež. Poglavitna stvar pa je za nas sedaj živež. Torej, če bomo imeli premog, bomo tudi dobili dovolj živeža. Vsa trezno preišljeni bo

uvideval, da je za sedaj dobava premoga predpogoj. Zategadelj opozarjam posebno rudarje in vse pri rudnikih vposlene delavce, naj v tem kritičnem času nikakor ne zapuste delo brezpotrebno. K tej opozoritvi me prevede skrb za preživljanje in skrb za zaslužek. Če se zgode rudarjem krivice, obstanejo sedaj kakor prej še pritožne komisije in upati je, da se bodo sedaj pritožbam bolj ustreglo nego je bil to slučaj doslej.

Ob tej priliki opozarjam delavstvo pri rudnikih še posebno, da naj nikakor ne zapuste svoje stanovske in politične organizacije, ker razredni boj med delavstvom in kapitalom bo v naši novi državi prav isti kakor je bil v stari Avstriji in delavci bodo imeli za zboljšanje svojih razmer še vedno bojevati se. Torej na delo! In če bomo delali, bomo lahko tudi zahtevali. Ignacij Sitter.

Sodr. dr. Viktor Adler umrl.

Kakor blisk se je dne 11. t. m. po vsem svetu raznesla vest, da je zjutraj v nekem sanatoriju na Dunaju preminul naš dober, ljubeznivi sodrug Adler, zadet od kapi. Iztrgala ga je smrt med najvažnejšim delom. Nemška Avstrija mu je poverila važno službo, imenovala ga je za poverjenika za zunanje stvari; važno mesto, ker je bil sodrug Adler naravnost rojen za to mesto. Imel je temeljito politično izobrazbo, bil trezen in dosleden politik, značajan in temeljit in je živil v svetu sloves politika in organizatorja, ki se more primerjati z vsako avtoriteto. Kot starček je prevzel zadnjo misijo, da bi pomagal urediti odnose med narodi; pretežno breme je bilo to, kos bi bil temu delu duševno, a telesno je opešal in se zgrudil pod pezo ogromnih nalog in razburljivih dogodkov. Njegova smrt pomeni veliko izgubo zlasti v tem trenutku, ko potrebuje svet velikih mož, velikih duhov.

Zlasti hud udarec je bil zanj sedanja svetovna vojna. Ob izbruhu vojne je pričelo njegovo zdravje vidno pešati. Vojno je imenoval največje gorje in prav posebno je obžaloval, da so z vojno nastale razne zmote v marksistični socialno demokratični stranki. Sodruga Adler je vedno zatrjeval, da socialna demokracija nima z vojno nič opraviti ter da se mora odločno bojevati proti vojni.

Kaj nam je bil sodrug Adler, vedo vsi tisti, ki so delali z njim, občevali z njim kot prijateljem, kot svetovalcem v vseh delavskih stvareh. Pokojni dr. Adler je oče avstrijske in vzhodnoevropske socialne demokracije sploh. Njegovo organizatorično delo je segalo po Avstro-ogrski, Balkanu, Italiji, Rusiji, Švici, Nemčiji in tudi na Angleškem so upoštevali njegova navodila. Posebno odlično mesto pa je imel v Internacionali.

Zlasti je njegova zasluga razvoj avstro-ogrsk socialne demokracije. Pred tridesetimi leti je bilo v Avstriji že znatno delavsko socialistično gibanje, a v

njem ni bilo prave enotnosti. Tedaj je sklical sodrug dr. Adler v Hainfeld prvi strankin zbor, na katerem so bili zastopani vsi avstro-ogrski narodi. Tu so ustvarili znani hainfeldski marksistični program ter postavili delavsko gibanje na trdno podlago, ki je omogočila vse socialne in politične pirdobitve v zadnjih tridesetih letih. Delavstvo se je na podlagi hainfeldskega programa združevalo v političnih in strokovnih organizacijah ter zadobilo veliko moč, tako, da si je priborilo splošno volilno pravico, socialne ustanove, nekaj socialne zakonodaje, izvedlo delavsko varstvo, delovne pogodbe in uvedlo samopomoč v svojih organizacijah.

S sodrugom dr. Adlerjem izgubi svetovni proletariat duševnega velikana, ki je sicer kot tih in blag politik in organizator vodil s svojo železno energijo in doslednostjo. Izgubo občutimo pa osebito v tem trenutku, ko bi bilo treba rešiti še toliko važnih vprašanj glede prenovitve stare Evrope. Ne, usoda ga nam ni hotela pustiti, ugrabila ga je zlobno v silno važnem trenutku, ko bi najbolj potrebovali njegove pomoči, njegovih svetov, njegove jeklene volje in sijajne duhovitosti. Zločinska je usoda!

Sodruga Adler je legel k počitku. Utihiil je, toda njegov duh, njegovo delo ne premine. Po njegovi poti pojdemo naprej, naprej do zmage proletariata.

Njegov duh naj živi med prebivalstvom. Pomagal nam bo do zmage, pomagal do popolne osvoboditve človeštva iz zatiranja in izkoriščanja.

Slava njegovemu spominu.

Sodruga dr. Viktor Adler se je rodil 24. junija 1852 v Pragi. Absolviral je medicino. V delavsko gibanje je vstopil v letu 1880, ustanovil l. 1886. socialno demokratični list »Gleichheit« (Enakost), ki se je leta 1889, preustrojila v zmislu sklepa v Hainfeldu v sedanjo »Arbeiter-Zeitung«. Študiral je fabriško zakonodajo in obrtno nadzorništvo v Švici, na Francoskem in Angleškem ter o tem izdal posebno knjigo. Zastopal je stranko pri vseh internacionalnih socialističnih kongresih in bil član mednarodnega socialističnega biroja v Haagu. Leta 1905 je bil izvoljen deželni poslanec na Nižje Avstrijskem in istega leta za državnega poslanca. V sedanji Nemški Avstriji je vodil zunanje zadeve pred dvema dnevoma je še poslal brzojavko obema socialno demokratičnima frakcijama v Berlin, v kateri izraža zaupanje, da se bo tudi demokratična in socialna Nemška Avstrija združila z nemško republiko. Radi političnih deliktov je bil nešteto krat kaznovan in leta 1889. kot »anarhist« obsojen v štirimesečno ječo.

Dunajsko delavstvo je priredilo dne 12. t. m. žalno slavje in je ta dan ustavilo delo.

**Proletarci vseh dežel,
združite se!**

Gospodarska in socialna vprašanja.

Na shodu v Ljubljani dne 10. t. m. so bile predložene naslednje delavske zahteve:

Štiriletna vojna je zahtevala od jugoslovanskega naroda na ozemlju bivše avstroogrške monarhije najtežje materialne in krvne žrtve. Gospodarsko je naš narod tako izmožgan, da mu preti življenjski bankerot. Primanjkuje nam živil in mnogih potrebnih surovin, trgovina in obrt sta deloma uničena, industrija deluje v zelo omejenem obsegu. Poleg tega pa nam preti vsled končane vojne občja brezposelnost.

Zato zahtevamo od Narodnega vječa začasne vrhovne vlade jugoslovanskega ozemlja na tleh bivše avstroogrške monarhije v Zagrebu naslednje:

1. da se takoj sestavi v Zagrebu posebna interresortna komisija strokovnikov iz celega našega jugoslovanskega ozemlja na tleh bivše avstroogrške monarhije, ki naj stopi takoj v zvezo z aliiranimi in sosednimi državami, da doseže čimprej uvoz potrebnih živil, surovin in industrijskih produktov.

2. V svrhu poddržavljenja vseh rudnikov, železnic in veleindustrije, je pri teh podjetjih takoj uvesti prisilno državno upravo in ukreniti vse potrebno, da pridejo ta podjetja čimprej v državno last. V dosego najekonomičnejše izrabe energičnih sil na našem ozemlju, je poddržaviti vse vodne sile in ustvariti strogo sistematično izrabo. Preskrba ljudstva z najpotrebnejšimi živilni je državno organizirati. Ves izvoz in uvoz naj stoji pod strogo državno kontrolo, v kateri namen je ustvariti državno importno in eksportno centralo.

3. Da bodo delavski interesi kar najbolj zajamčeni in da bo uprava delavskih zadev kar najbolj enotna, zahtevamo takojšnjo ustanovitev oziroma dopolnitev sedanjih poverjeništev za socialno skrb v poverjeništvu za delavske zadeve in socialno skrb. Temu poverjeništvu je takoj prideliti vse delavske in socialno politične zadeve in jih istočasno izločiti iz drugih poverjeništev, v kolikor so jim pridružena.

Pri poverjeništvu za delavske zadeve in socialno skrb je takoj urediti naslednje oddelke:

- oddelek za organizacijo delovnega tuga in za brezposelnost;
- oddelek za invalide in zaostale;
- oddelek za socialno zavarovanje;
- oddelek za delovno pravo in varstvo delavcev;
- oddelek za interesne organizacije in zastope delavstva;
- oddelek za stanovanja;
- oddelek za mladinsko skrb.

4. Zahtevamo ustanovitev delavskih zbornic kot avtonomnih oblasti z državno subvencijo. Delavske zbornice imajo braniti delavstvo pred kapitalističnim izkoriščanjem in poravnati spore med delom in kapitalom. Da se te zbornice čimprej uredijo, zahtevamo, da stopi vlada v stik z delavstvom v svrhu potrebnih predpripav.

Da pa bo delavstvo že v prehodni dobi obvarovano kapitalističnega izkoriščanja, zahtevamo ustanovitev začasnih mešanih paritetnih komisij za posamezne stroke, katerih naloga je, da uredijo spore med delom in kapitalom. Proti rabsodbam teh komisij ima vsaka stranka pravico priziva na osrednjo mešamo paritetno komisijo v Zagrebu, ki je istotako le prehodnega značaja. V vsaki teh komisij ima vlada svojega zastopnika, ki vodi pogajanja.

5. Narodno vječe je proglasilo v svojem manifestu z dne 19. oktobra t. l., da bo temeljila jugoslovanska država na gospodarskem demokratizmu in socialni pravičnosti. Z ozirom nato zahtevamo, da se ta-

koj uvede začasno naredbenim pozneje pa zakonitim potom delavska kontrola pri upravi vseh obratov kot prvi korak socializacije produkcijskega organizma.

6. Vse doslej veljavne vzdrževalnine, podpore, zavarovalnine in pokojnine, ki nosijo javnopravni značaj, je redno izplačevati, dokler ne nastopijo take okolščine, ki odpravijo njih naslov. Prevzeti je celo dosejanje socialno zavarovalno zakonodajstvo in ves tozadevni aparat. V slučajih, kjer so bili zavodi izven našega ozemlja, je takoj ustanoviti osrednji zavod v Ljubljani, oziroma v Zagrebu, in ukreniti vse potrebno, da pridejo akti agende in denar na ta zavod.

7. Zahtevamo razlastitev fideikomisov, zemljišča raznih fondov in veleposestev na celem jugoslovanskem ozemlju. Da si država SHS zagotovi ta zemljišča kot zemljišča nekdanje avstroogrške monarhije, je takoj uvesti prisilno državno upravo. Obenem pa je proglasiti za neveljavne vse transakcije pri teh zemljiščih, ki so bile izvršene po 19. oktobra tega leta.

8. Zahtevamo državno kontrolo v svrhu racionalnega obdelovanja zemlje.

Pritožba proti možškemu gospodarskemu društvu.

Pred okrajnim in deželnim sodiščem v Celovcu se je izvršila v teku tega leta kazenska zadeva, ki ne zbuja zanimanja le med delavstvom v Možicah in Črni, ampak tudi širšo javnost. Načelstvo nadzorstva gospodarskega društva za Možice in Črno je tožilo načelnika strokovne zveze sodruga Dimniga zaradi žaljenja, ker je v pritožbi na pritožbeno komisijo delavstva v Možicah in Črni kritiziral razmere v gospodarskem društvu.

Tožen je bil prvotno zaradi naslednje trditve: Konsumno društvo so osnovali delavci leta 1886 in bi se moralo odajati blago brez obrtnega dobička delavcem. Danes nimajo delavci nič več vpliva na rudniški konsum in morajo blago često mnogo dražje plačevati, kakor v drugih trgovinah z živili in morajo trpeti, da gospodarijo v konsumu le predstojniki, ki, ne da bi člane vprašali, zbirajo znaten rezervni sklad in z doseženim dobičkom po svojem preudarku gospodarijo.

Pozneje so del tožbe umaknili in vzdržali le razni odstavek z besedami: »... in morajo dati dopasti, da konsumno društvo upravljajo samo predstojniki, ki, ne da bi člane vprašali, zbirajo znaten rezervni sklad in z doseženim dobičkom po svojem preudarku gospodarijo.«

Tožitelji so se očitno bali dokaza resnice in so mislili, da tožba bolje izteče, če iztrgajo le en stavek brez zveze.

Sodruga Dimnig je pritrdil, da je pritožbo podpisal in izjavi v zagovor, da je to trdil v dobri veri po dobljenih informacijah pri delavstvu, ker je pač pritožbena komisija bila zato ustanovljena, da morejo delavci, zlasti v vojni industriji, ker bi bili sicer brez varstva, predlagati svoje pritožbe. Strokovna zveza zastopa po pravici delavce in se ne more po takih pritožbah čutiti nihče razžaljenega.

Zastopnik obtoženca je tudi naglašal, da tožitelji v tej pritožbi sploh niso bili razžaljeni, ker se jim nič žaljivega ne očita.

Tožitelj je kljub temu zahteval obsojbo toženca in naglašal, da je toženec kršil »disciplino in red«, za kar morajo tožitelji skrbeti. (!?)

Z ozirom na veliko domišljijo in visoko ocenjevanje samih sebe, je izjavil zastopnik toženca, g. dr. Ferd. Müller, odvetnik v Celovcu, da naj se izvede dokaz resnice in navede za razne trditve v pritožbi več prič, ki so bile zaslišane v

Možicah. Dokaz resnice je spravil na dan stvari, ki postavljajo gospodarsko društvo v kaj slabo luč!

Bleiberška rudniška Unija je delala očitno z roko v roki z gospodarskim društvom in dosegla, da so delavci dobili draginjske doklade le tedaj, če so bili člani gospodarskega društva in so jo prejeli v obliki blaga.

Že s tem je načelstvo gospodarskega društva, ki ga je nekoč ustanovilo delavstvo zase, izrabljalo delavstvo in hučo kršilo svojo dolžnost. Delavci pa so morali kupovati za draginjske doklade stvari, ki jih sploh niso imeli in jih dražje plačevali, kakor bi jih bili drugod kupovali. Če se je kdo pritožil, so ga gospodje načelstva izključili iz društva in potem sploh ni dobil draginjskih doklad. Tako so tlačili delavstvo, čeprav so vedeli gospodje načelstva, da je delavstvo v Možicah in Črni bedno plačano. Namesto, da bi bili delavstvo v teh težkih časih podpirali z društvenim dobičkom, ki ga je znosilo delavstvo, so nalagali dobiček proti pravilom v rezervni sklad. Če bi bili delavci dobro plačani in prejeli draginjsko doklado, da bi bili mogli živeti, potem bi ne bili nasprotni, če bi se okrepil rezervni sklad. V takih razmerah pa so smatrali to za krivico, ker niso mogli dobiti od nikoder pomoči.

Tožitelji so se izgovarjali, da je o rezervnem skladu sklepal občni zbor in sklep odobrilo nadzorstvo.

Priče so navedle važna dejstva. Večina članov se ni udeleževala občnih zborov, ker tam itak ne sme govoriti in ker tudi ne razumejo hitre nemške govornice. Uradniki so sicer vedno vzeli nekaj delavcev v načelstvo, sicer so pa na občnih zborih prodrli vedno s svojo voljo. Saj vemo, kako se ravna na takih občnih zborih in kako hitro se reši dnevni red. Pritožba strokovne zveze je bila torej popolnoma opravičena. Toženec je bil oproščen pri okrajnem kakor tudi pri deželnem sodišču vsake krivde in tožitelji morajo plačati tožbene stroške.

Zanimivo je še, da se pritožba pritožuje proti predstojnikom. Toda tožili so le gospodje, ki jih pritožba prav nič ne briga. Na primer gozdar Rudolf Remitz, ki se ga stvar ni nič tikala. Tudi nekaj delavcev je moralo tožbo podpisati, ki niti kakor ne spadajo k predstojnikom. Hoteli so napraviti velik vrišč in dokazati delavcem, kdo je gospod. Toda ni šlo. Doživeli so žalosten poraz z dokazom resnice, ko jim je vendar že prej izjavil toženec, da osebno ni hotel nikogar žaliti. Gospodje se pa niso hoteli poravnati, marveč jih je moralo sodišče šele poučiti, da ne morejo vedno uveljaviti svoje domišljije.

Domači pregled.

Vse strokovne organizacije opozarjamo na oklic, ki je objavljen na prvem mestu. Oklepajmo se organizacij z enako vztrajnostjo, kakor doslej, da bomo kos delu, ki nas čaka v novi državi. Težki so bili naši boji doslej in tudi v bodoče ne bodo lažji. Vse ugodnosti in dobre socialne razmere si bomo morali priboriti sami. Doselej je šel naš boj vzporedno z delavstvom drugih narodov v monarhiji, odslej pa, da si ostanemo v mednarodni zvezi s proletariatom drugih dežel, se bomo morali vendar le bolj sami brigati za izboljšanje razmer doma. Marsikaj smo dosegli doslej po zaslugi naših tovarišev drugod, odslej bo to v prvi vrsti naša naloga. Število članov strokovnih organizacij je lepo naraslo, toda ustaviti se ne sme, še več delavcev mora biti združenih z nami! Zato smo delavci!

Žepni koledarji 1919 so gotovi. Razpošiljajo se že te dni. Težava je s prometom. Posamezni izvod 2.50 K. Organizaci-

rani delavci, železničarji, rudarji in drugi delavci dobe koledar lahko pri svojih zapnikih. Čim bodo prometne razmere dopuščale, dobe koledar vsi, ki so ga naročili.

Avstrijski državni zbor je imel v torek zadnjo sejo.

Tobačna tovarna. Poverjeništvu za trgovino in industrijo je odredilo, da se ustanovi začasno tajništvo za prehodno gospodarstvo, čigar delokrog bo v prvi vrsti ta, da vse potrebno pripravi za pravočasno preskrbo z inozemskim tobakom in da išče v tem smislu potrebnega stika zlasti tudi z ostalimi tovarnami na jugoslovanskem ozemlju. — Vodstvo tajništva se je poverilo inspektorju Josipu Mandeljnu.

Državne železnice. Občinstvo se opozarja, da je dovoljen vstop v vlake v Ljubljani tudi na državnem in dolenskem kolodvoru.

Nemški Avstrijci so slovesno proglasili republiko.

Sožalje za s. dr. Adlerjem je poslal izvrševalni odbor jugoslov. soc. demokratske stranke nemški bratski stranki.

Cesar Karel odstopil. Cesar Karel je izdal nastopni razglas: Odkar sem bil zasedel prestol, sem se neprestano trudil, svoje narode izvesti iz grozot vojne, ki je izbruhnila brez moje krivde. Nisem se obotavljal vpostaviti ustavno življenje in sem svojim narodom odprl pot do njihovega samostojnega državnega razvoja. Slej kot prej poln nepremisljive ljubezni do vseh svojih narodov, nočem, da bi moja oseba zaprečevala njihov svobodni razvoj. V naprej priznavam odločbo, ki jo Nemška Avstrija sklene o svoji bodoči državnosti. Vlado je potom svojih zastopnikov prevzelo ljudstvo. Odpovedujem se vsakršnemu udeleževanju pri državnih poslih. Hkrati odpuščam svojo vladu. — Karel m. p. Lammasch m. p.

Okraden. Alojziju Potočniku, p. d. Jedlovčnik, v Javorju je bila te dni ukradena deža z 90 kg masla; odnesti je mislil tat še dežo sira, pa so ga odpodili s puško. Ta mož ima dve veliki posestvi in je bogat, pa se tudi rad pobaha za dobrotnika. Če pa so prišli ubogi ljudje in delavci z denarji v rokah proseč za en liter mleka ali četrt kilograma masla, je navadno povedal, da nima nič in zapiral jim je pred nosom durí.

Politični razvoj še vedno vrvi in spreminja svoje lice bliskoma. Na eni strani dviga republikansko gibanje svoje mladike po vsej Evropi, na drugi strani pa slavi imperializem svoje orgije. Lepe besede o svobodi, o samoodločbi bodo veljale takrat, če si jih narodi, ljudstvo samo pribori in uredi. Nemčija je kapitulirala. Cesar je odstopil, mnogo nemirov imajo v Nemčiji in vodstvo države so prevzeli združeni večinski in neodvisni socialni demokrati. Razmere so pa še vedno tako zapletene, da ne vemo kako se razvijajo. Napete so razmere med Nemci in Poljaki, med Čehoslovaki in Ogrji, med Jugoslovani in Italijani. Toda ti konflikti najbrže ne ostanejo sami. Čudili se bomo, če poteče vsa ta prekucija brez prelivanja krvi, ker strasti, ki jih je povzročila svetovna vojska, se še niso poleggle, imperialistične skomine posameznih držav še niso ponehale. Ljudstvo pa se bo vsemu temu upiralo, borilo se bo za svobodo dočim imamo še danes močne struje, ki se zavzemajo za stare oblike družbe, za stare privilegije, ki govore proti demokratizmu. Naravno bi bilo, da se izvedejo v sporazumnem soglasju mednarodne pogodbe, ki bi temeljile na pametni podlagi. Če pa se mednarodna vprašanja ne rešijo prav kmalu, tedaj ne more biti nobenega dvoma, da bo veljal prepoved še žrtev, žrtvovanja, zakaj, reakcija je na delu. Nič več ne slišimo tistih bodrilnih klincev po

svobodi, po demokratizmu, kakor prej. V teh preobratih moramo delavci zlasti stati na straži proti reakciji in za svobodo ljudstva. Ne bojimo se bojev, hočemo pa tudi lepšo bodočnost, brez bremen, brez vseh predprav za »višje« sloje. Vsi ljudje smo ljudje, nihče ni več!

Svetovni pregled.

Ententa zasede Dunaj in Budimpešto. Francoski oficir orijentske armade, ki je prispel semkaj, je izjavil, da zasedejo ententine čete po njegovih informacijah Dunaj, Budimpešto in Poznanj.

Italijani na potu v Inomost. Splošno se pričakuje, da prispo prvi oddelki italijanskih čet še tekom današnjega dne v Inomost.

Pašič v Belgradu. Srbski ministrski predsednik Nikola Pašič je s tremi člani srbske vlade prispel v Belgrad.

Nemška Avstrija se združi z Nemčijo. (K. u.) Državni kancler dr. Renner je narodnemu zborovanju, ki se je vršilo 12. t. m., vložil zakonski osnutek, da naj se Nemška Avstrija proglasi za republiko in za sestavni del Nemške republike.

Čehi ne pošljejo živil in premoga na Dunaj. Z Dunaja poročajo, da je državni svet z obžalovanjem vzel na znanje, da so se pogajanja glede dobave živil in premoga s češko vlado kljub velikemu prizadevanju popolnoma izjalovila.

Nemška vlada Brantingu. (K. r.) Zastopniki obeh socialno demokratskih strank so s posredovanjem nemškega poslaništva v Stockholmu poslali švedskemu poslancu Brantingu nastopno brzojavko: Cenjeni sodrug! Novo sestavljena socialno demokratska nemška vlada je sprejela pogoje za premirje, da se krvoprelitje ne podaljša tudi ne za eno uro. Mi socialisti obeh doslej ločenih, zdaj pa v delovanju za mir združenih socialnodemokratskih strank se do proletarcev vseh držav obračamo z nastopnim apelom: Kar so zahtevali voditelji entente, deloma ne služi samo varstvu zoper obnovitev sovražnosti, ki je itak izključena, potem, ko je upor revolucionarnega delavstva in vojaštva strmoglavil vojaško oblast; nekateri sijajni pogoji marveč ogrožajo fizično existenco osvobojenega, miru željnega nemškega ljudstva. Blokada naj se nadaljuje, Nemčija naj prehranjuje posadne čete ententnih držav, odda pa naj velik del svojih prevoznih pomočkov, lokomotiv, železniških voz in avtomobilov. Vsa ta prevozna sredstva so nepogrešljiva za reden, hiter odvoz čet in za vzdrževanje ljudske prehrane. Če se nam vzamejo, bi se prehranjevalne težkoče povečale do neznočnosti in smrt vsled lakote bi ogrožala neštete nedolžne ženske, otroke in bolnike. Dan osvobojenja in mrii ne sme biti dan moritev milijonov prebivalstva. Sporazum in bratsko čustvovanje narodov se ne morejo uresničiti, če naj koncu bojevanja z orožjem sledi stradalna vojna zoper neoborožence in take, ki se ne morejo braniti. Pozivamo sodruge zoper Nemčijo aliiranih dežela, da naj svoj glas povzdignejo hkrati z nami. Do Vas, čislani sodrug Branting, se obračamo s prošnjo, da ta naš apel sporočite internacionali. — Edward Bernstein, Oskar Cohn, Karel Kautsky, Herman Molkenbuhr, Herman Müller, Viljem Pfannkuch.

V Nemčiji so prevzeli vodstvo vlade socialni demokrati. To ni več samo politična, marveč socialna revolucija, ki bo očitvidno blagodejno vplivala na notranje razmere v Nemčiji. Dogodek je prav pomemben zlasti zato, ker smo prej nemški soc. demokrati očititali vsemogoče. Živimo v dobi preobratov. Gibljejo se pa tlačeni sloji tudi v Švici, Franciji, Italiji, na Švedskem in na Balkanu, povsod snujejo delovske in vojaške svete. In gibanje, ki

je postalo tako mogočno, ne more ostati brez velikih posledic in najbrže se nahajamo še pred velikimi dogodki.

Cesar Viljem in cesarjevič odstopila. Nemški cesar in cesarjevič sta se odpovedala prestolu nemškega cesarstva in pruskega kraljestva. V Berlinu se je razglasila republika. Državni kancler ostane toliko časa v službi, dokler se ne rešijo vprašanja, ki so v zvezi z odpovedjo cesarja in cesarjeviča nemške države in Pruske ter z ustanovitvijo regentstva. Regentu namerava priporočiti, naj imenuje poslanca s. Eberta za državnega kanclerja ter predložiti zakonski načrt, da se takoj razpišejo splošne volitve za nemško ustavodajno skupščino, katere naloga bo končno določiti državno obliko nemškega naroda, vključivši one dele naroda, ki bi se želeli priklopiti Nemčiji.

Cesar Viljem interniran. (K. u.) Holandski časopisi poročajo: 11. t. m. ob 7. uri jutraj je po cesti iz Visa v Eysden prispelo 10 avtomobilov, opremljenih s cesarskim grbom. Na avtomobilih so se vozili cesar, prestolonaslednik, general-feldmaršal von Hindenburg, višji častniki ter dvorjaniki. Ob osmih je v Eysden prispel dvorni vlak z arhivi in osebjem Velikega glavnega stana. Avtomobile so naložili na vlak in cesar ter njegovo spremstvo so potovanje nadaljevali v severni smeri. Kakor se javlja pozneje, so cesar, cesarica, prestolonaslednik, feldmaršal von Hindenburg in spremstvo, vsega skupaj 51 oseb, dospeli na mejo. Zapustili so Maastricht, pa ne v smeri na Middelachten, ampak so se odpeljali na neki drugi grad grofa Bentincka. — O polnoči so iz zanesljivega vira poročali, da je holandska vlada sklenila internirati cesarja Viljema.

Ententni pogoji za premirje z Nemčijo. Uradno se poroča: V izvlečku so pogoji premirja za Nemčijo s strani entente tile: 1. Pogoji stopijo v veljavo 6 ur pozneje, ko so podpisani. 2. Takojšnja izpraznitev Belgije, Francoske in Alzacije-Lorene tekom 14 dni. 3. Nemčija mora izročiti: 5000 topov, pred vsem težkih; 3000 strojnih pušk, 3000 minometov in 2000 letal. 4. Izpraznitev levega brega Rena. Moguncija, Koblenz in Köln zasedeje ententne čete v krogu s premerom 30 kilometrov. 5. Na desnem bregu Rena 30 do 40 kilometrov globok nevtralen pas. Izpraznitev tekom 11 dni. 6. Na levem bregu Rena morajo nedotaknjene pustiti Nemci vse naprave, tovarne, železnice i. dr. 7. Izročitev 5000 lokomotiv, 15.000 vagonov in 10.000 avtomobilov. 8. Nemčija preskrbi ententne čete. 9. Umaknitev vseh čet na vzhodu za mejo 1. avgusta 1914. 10. Nemčija ne smatra za več veljavne pogodbe v Brestu, Litovskem in Bukarešti. 11. Brezpogojna kapitulacija

Društveni funkcionarij in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja od stranimo, sporočamo da je v soboto 46. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki imajo prispevek plačan samo do 36. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 35 prispevek t. l. že poravnani. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevkodtegnejo.

nemških čet v Vzhodni Afriki. 12. Povnitev stanja Belgijske banke, ruskega in rumunskega zlata. 13. Vrnitev vojnih vjetnikov brez reciprocitete. 14. Nemčija od da 100 podmorskih čolnov, 8 lahkih križark in 6 dreadnoughtov. Ostale nemške vojne ladje se razorožijo ter jih ententa nadzira v nevtralnih ali ententnih pristaniščih. 15. Zagotovitev prostega prevoza skozi Kategat. Odstranitev min. Zasedenje vseh fortov in baterij, iz katerih bi bilo mogoče prosto plovbo skozi Kategat ovirati. 16. Blokada obstoja nadalje. Nemške ladje se smejo še nadalje pleniti. 17. Vse omejitve proste plovbe, proglašene od Nemčije nad nevtralnimi državami, se razveljavijo. 18. Premirje traja 30 dni.

Hvaležnost domovine. Vojni pohabljenec v Nemčiji, ki sta mu bili odrezani obe nogi pod kolenom, je dobil nedavno od zavarovalnega zavoda nekega lepega dne naslednji odlok: »V Vašem stanju ste se privadili...« S tem mu je bila ustavljena invalidna renta. Pohabljenec se je pritožil proti odloku in bo menda vendar dobil rento. Značilno pa je, da zavarovalni zavod odreče rento človeku, ki nima nobene noge, in jih je izgubil v boju za »domovino«. Kako naj se tak človek privadi navadnemu življenju? In kaj takega izreko celo v tem »velikem času« vojne! Kako bo šele čez nekaj let! Da, hvaležnost domovine svojim junaškim sinovom, ta je res velika.

Socialne reforme v Švici. (K. u.) Švicarska brzojavna agentura poroča: Vladni svet je v današnji seji kantonskega sveta izjavil, da so trije njegovi člani pripravljeno odstopiti in da namerava izvesti socialne reforme.

Ententne čete v Galiciji in Bukovini. »Zeit« poroča, da so prispeli v Krakov francoski častniki, ki naj vse pripravijo za prihod večjega števila ententnih čet. — Angleške čete so vkorakale v Černovice ter bodo prihodnje dni odšle proti Stanislavu.

Ententno brodovje pred Carigradom. (»Agence Havas«). Ena francoska in ena angleška torpedovka sta 10. t. m. pripluli v Dardanele, da se zasidrata pred Carigradom.

Pilsudski poljski min. predsednik. Znani poveljnik poljskih legij Pilsudski, ki se je šele nedavno tega vrnil iz Nemčije, kjer je bil interniran, je dobil nalog, da sestavi narodno vlado.

Angleški strokovni kongres se je vršil 2. septembra. Bil je to petdeseti kongres strokovnih organizacij angleških. Število članov in delegatov je bilo večje kakor kdaj prej. Navzočih je bilo okoli 800 delegatov, ki so zastopali 4 in pol milijona strokovno organiziranih članov. V svojem nagovoru je naglašal president Ogden, da trdno veruje v mednarodno delavsko organizacijo in polaga nanjo veliko važnost. Sedaj je edina možnost, da se ustvari podlaga glede na sporazumljenje, da se skliče mednarodna konferenca, ki bo ugodno uspela. Dalje je naglašal Ogden politiko tesnega sodelovanja med kongresom in delavsko stranko, v nasprotju z načrti Havellocka Wilsona, po katerem naj bi strokovne organizacije tvorile politično stranko strokovnih društev. Mednarodna konferenca mora prinesiti nezogibno trajen demokratičen mir. Kongres je sprejel tudi med drugim predlog o skrajšanju delovnega časa na 48 ur na teden, ne da bi se znižale plače. Dodatni predlogi, da bi se skrajšal delavnik na teden na 24 ur, da se proglašajo delo čez čas kot nezakonito, določitev čezurnih ur največ na 32 ur na mesec ter da osebe pod osemnajstim letom ne smejo delati čez čas. Predlog je bil sprejet z 2.108.000 glasovi proti 2.021.000 glasovom. Mornarji so predlagali, naj se osnuje stranka, ki obsega samo strokovno organizirane člane, ta predlog je bil odklonjen z veliko večino.

Dalje je bil odklonjen predlog, da se naj strokovne organizacije kot politična federacija pridružijo delavski stranki. Sprejel pa je predloga, da naj država prepreči s svojimi prispevki, da se meso ne bo dalje dražilo, ter da se ustanove javne obednice. Govorili so na kongresu tudi o miru in zahtevali, naj naznani delavstvo centralnih držav svoje cilje na predlog združene entente.

Svetovna zveza proti boljševikom. Neki politični voditelji na Angleškem, v Ameriki in tudi v Nemčiji imajo tajne seje glede ustanovitve svetovne zveze proti boljševikom in njih programu. To so prvi pojavi protisocialističnega gibanja, ki bo našlo v meščanskih in imperalističnih krogih nedvomno še precej opore.

Wilson se osebno udeleži mirovne konference. »Times« poroča iz Newyorka, da je Wilson sklenil, da se osebno udeleži mirovne konference osebno.

O Kurtu Eisnerju. Zavednim delavcem ni neznan. Kot pisatelj je že zgodaj zaslovel, tako da je njegovo imenovanje za glavnega urednika pri berlinskem »Vorwärts« pomenilo odlično pridobitev. Tedaj se je nagibal k revizionizmu. To ga je privedlo do ostrega nasprotja s strankinim predsedstvom. Utrnil se je spor, in Eisner ter njegovi pristaši so morali zapustiti svoja mesta v stranki. Ali med tem ko Eisner ni nikoli zablodil s socialistične poti, med tem ko se je vedno (kljub revizionističnemu naziranju) oklepal razrednega boja, so bili njegovi protivniki oplojevalci in voditelji onega pokreta med delavstvom, ki se je, temelječ na takozvani »realni politiki« prilagojeval vsakteremu dnevnemu mnenju in tako ustvaril podlago za ono taktiko in politiko v delavskih vrstah, ki je omogočila 4. avgust 1914. in njega nadaljevanje do nedavna. Eisner je ostal socialni demokrat in je ostal zvest nazorom in načelom stare, revolucionarne socialne demokracije. Od pričetka vojne do danes se je boril zoper Scheidemanna; bil je najbesnejši borec v vrstah Haaseja, Kautskega, Bernsteina in Liebknechta, najzagrizenjši pobijavec politike večinskih socialistov. Dasi preganjan in zatiran (kaznilnico je zapustil šele pred nekaj dnevi), je ostal sovražnik pruske Nemčije, katero so upropastili avtokracija, fevdalno plemstvo in junckerstvo. Ni se dal preslepiti nacionalističnim frazom. V letu 1914. se ni nič preučil, ampak se je marsičesa priučil, in čakal, da je napočila njegova doba. Zdaj se lahko z zadoščenjem in ponosom ozre nazaj in naprej, kajti on je eden izmed stvarnikov nove Nemčije.

Naročajte in širite „NAPREJ!“

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

**SRBEČICA
GARJE
LIŠAJ
HRASTE**

Najzanesljivejšo sredstvo proti temu je

PARATOL
domače mazilo.

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5 — dvojni lonček 9 K.

PARATOL - PRAŠEK Škatlja 3 — K. varuje občutljivo kožo

Qboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri **PARATOL DELAVNICE** lekarnara Ulmer, Budapešta VII-13., Rózsa-utca 21.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciščanska ulica šte. 6, registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211	1/21	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210	1/11	Turjaški trg št. 4. Franciščanska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1	2	Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1	3	Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stoj in franko.